

Levanger kommune

STRATEGI & HANDLINGSPLAN FOR PSYKISK HELSEARBEID

- **Evaluering 2008**
- **Strategier 2009 – 2012**

Peter Daniel Aune, rådgiver/prosjektleder
Morten Sjøli, /Helse-Rehabilitering
Kjell Hugo Dybwik/Staupshaugen verksted
Odd Håpnes/Kultur
Per Tore Sandsaunet/Pleie og Omsorg

Gunvor Galaaen/Innvandretjenesten.
Marit Aksnes/Barne- og familietjenesten
Britt Thodesen/ brukerrepr. Mental Helse
Guri Vågøy Reitan/brukerrepr.Mental helse

Levanger Oktober 2008

1. Innledning

En god psykisk helse er grunnleggende for ethvert menneske, fordi dette er en viktig faktor for å kunne bære motgang og kriser som de fleste av oss møter i løpet av livet. Dårlig psykisk helse medfører store omkostninger for den enkelte og samfunnet, først og fremst i form av personlige belastninger – men også i form av store kostnader for samfunnet ved behandling, sosiale tjenester, sykefravær, uføretrygd og tapt arbeidsinnsats. Samlede årlige utgifter anslås å overstige 30 milliarder kroner pr. år i Norge, alle aldersgrupper tatt i betraktning.

Overordna målsetting for arbeidet med Opptappingsplanen for psykisk helse 1998 – 2008 var å bidra til å redusere forekomsten av psykisk sykdom i befolkningen ved å redusere antall nye syke og ved å redusere de negative konsekvensene av psykisk lidelse for den enkelte. Videre er vektleggingen av forebyggende tiltak sentralt i satsingen. Årsakene til psykisk sykdom er sammensatte, dermed må også tiltakene betraktes i en sammensatt og helhetlig sammenheng.

2. Nasjonale mål og prioriteringer

Rundskriv IS-1/2007 og IS-1/2008 gir en samlet oversikt over sentrale innsatsområder rettet mot kommunesektoren, og er beskrivende for hvilke nasjonale mål og prioriteringer som er gitt knyttet til Opptappingsplanen. Det er i arbeidet med lokal plan tatt utgangspunkt i de signaler som der er gitt, for i størst mulig grad å ivareta nasjonale mål og prioriteringer på en best mulig måte.

Det er og har vært en forutsetning for Opptappingsplanen at tildelte midler skal knyttes både til rehabilitering og forebygging, og barn og ungdom skal ha minimum 20% av tilskuddene. Regjeringens strategiplan for barn og unges psykiske helse [”...sammen om psykisk helse...”](#) skisserer 100 tiltak som oppsummering av ulike strategier nedfelt i ulike stortingsmeldinger.

Kommunenes overordnede oppgaver i det psykiske helsearbeidet for barn og unge er å:

- *Legge til rette for gode og trygge oppvekstmiljøer, og iverksette forebyggende tiltak for å hindre psykiske vansker hos barn og unge*
- *Fange opp barn og unge i risiko, eller som har psykiske vansker eller lidelser*
- *Gi hjelp og behandling for de som trenger det på laveste effektive omsorgsnivå (LEON-prinsippet). De som kan behandles i kommunen, skal behandles i kommunen*
- *Sørge for bistand fra, og samarbeid med, spesialisthelsetjenesten eller andre aktører ved behov*

Videre har St prop 63(1997-1998) bl.a. følgende føringer for arbeidet med tiltak for voksne:

”Kommunenes innsats bør særlig rettes inn mot mennesker med alvorlig eller moderate psykiske lidelser og særlig vektlegge:

- *tilfredsstillende bolig med tilstrekkelig bistand.*
- *mulighet til å delta i meningsfulle aktiviteter, om mulig sysselsetting*
- *mulighet til å delta i et sosialt fellesskap og unngå sosial isolasjon*
- *nødvendige og tilpassede helse- og sosialtjenester*

For øvrig settes det fokus på følgende: (jfr D. Høybråten/ ”Rådslag 2003”)

- *intensivering med individuelle planer*
- *prioritering av statlige tiltak for kompetanseutvikling*
- *støtte- og selvhjelpsgrupper for mennesker med lettere og moderate psykiske lidelser*
- *utrede og etablere kompetansenettverk og kompetansesenter for psykisk helse i kommunen*

3. Kommunale mål og prioriteringer

I Levanger er det satset både på forebygging, helsefremming og rehabilitering i tillegg til å vektlegge sammenheng i tilbudene/tiltakene for den enkelte.

Videre har kommunen satset på arenabygging ut fra at mange i målgruppen er sosialt isolerte. Noen av tiltakene har forankring i flere enheter/fagmiljø for å sikre bred faglig basis ved planlegging og gjennomføring.

Det er dokumentert positiv sammenheng mellom kulturdeltakelse, mestring og helse, og Levanger er en toneangivende kultur- og helsekommune i Norge. Evalueringen av den norske kultur- og helsesatsingen viste spesielt gode erfaringer innenfor psykisk helse (Baklien, Carlsson, NIBR-rapport 2000:11 *Helse og kultur*)

For barn og unge er det i perioden spesielt vært fokus på å styrke samarbeidet og samordningen mellom det kommunale psykiske helsearbeidet, spesialisthelsetjenesten og barnevernet. Det er etablert en rekke tiltak hvor de ulike tjenestene samarbeider om å gi direkte hjelp til barn og unge, samt veiledning og støttetiltak for foreldre. Samarbeidet med skolene er styrket gjennom tverrfaglige ressursteam, og kommunens kriseberedskap er styrket med Barn i Krise-gruppe. Det har vært lagt stor vekt på å følge anbefalingene fra Sosial- og helsedirektoratet ved utarbeidelse av tiltakene for barn, unge og foreldre. Veilederen ”Psykisk helsearbeid for barn og unge i kommunene” vil være til god hjelp i det videre arbeidet.

Videre har det vært økt fokus på positiv integrering av flyktninger/ asylsøkere. Erfaringene viser at flyktninger/asylsøkeres behov i større grad må ivaretas slik at deres psykososiale situasjon ikke blir til hinder for integrering i det norske samfunnet. Videre vil vi i større grad ta hensyn til at Levanger er en studentby med en stadig mer sammensatt studentgruppe (1600 studenter) samt at kommunen er vertskommune for Sykehuset Levanger som har psykiatrisk avdeling. Mange foretrekker å bosette seg nært sykehuset dersom noen i familien har psykiske problemer.

3.1 Planarbeid/organisering

Opptrappingsplanen er nå ved sin ende ved utgangen av 2008. Levanger kommune har f.o.m. 1998 fulgt opp med årlige handlingsplaner, siste gang vedtatt i kommunestyret PS 3/08 23.januar 2008. Oppfølging av planene i Levanger er ivaretatt av en gruppe bestående av et utvalg ledere for noen av de aktuelle enheter som har ansvar for tiltakene i kommunen – i årene 2005 -2006 i et samarbeid mellom Verdal og Levanger i Samkommunen. Det er et godt samarbeid mellom enhetene for å ivareta helhet i tjenestetilbudet. Den gruppen som har hatt ansvar for utvikling av den kommunale planen for opptrappingsarbeidet innen psykisk helse,

har en bred faglig sammensetning. Både barn og familie, pleie- og omsorg, helse og rehabilitering, innvandrer-tjenesten og kultur inngår. Gruppen er supplert med to representanter fra brukersiden i samarbeid med Mental helse. Gruppen vil ut over opptrappingsperioden fungere som oppfølgingsgruppe/rådgivningsgruppe for satsning innen psykisk helse innen kommunen.

3.2 Brukermedvirkning

I Levanger blir brukermedvirkning ivaretatt i planarbeidet gjennom at både bruker og pårørenderepresentant fra Mental Helse deltar. Videre er kommunen inne i et utprøvningsprosjekt i samarbeid med Kommunenes Sentralforbund i [Effektiviseringsnettverket](#) vedr. bruker- og pårørendeundersøkelser 2.hvert år på tjenester(i dag hovedsaklig innen pleie- og omsorg og skole). Oktober 2006 mottok kommunen et forslag fra Ressurssenteret for Omstilling(RO)på systematisk spørreundersøkelse som kan benyttes innen psykisk helsearbeid. Dette forslaget er tilpasset vår kommune med tanke på å lage et system som ivaretar bruker- og pårørendes tilbakemeldinger på tjenestene innen psykisk helse i Levanger i fremtid.

Videre har vi i vår kommune gjennomført en utprøving av metoden ”[Bruker-Spør-Bruker](#)”, som også er en evaluering og tilbakemeldingsarena for kvalitetsikring av tjenestene. Denne følges opp med tiltak og vil bli presentert som egen sak for politikerne.

Det er ellers fortløpende brukermedvirkning og hyppig periodisk evaluering og brukerråd med brukerne, gjennom dialog mellom tjenesteytere og tjenestemottakere evt. pårørende i og på de ulike møtearenaer(”*Tjudduren*”, hjemmebesøk, temakvelder i samarbeid med organisasjoner m.m.). Annet eksempel på dette er månedlig brukerråd/”Husmøte” ved *Kontakten*, hvor brukerne gir tilbakemelding på tilbudet og tjenestene som ytes.

3.3 Samarbeid/koordinering

”Det forebyggende psykososiale arbeidet skal styrkes . Det er viktig å få til et helhetlig, sammenhengende og kvalitativt godt tjenestetilbud tilpasset den enkeltes behov”
(Rundskriv fra Sosial- og helsedirektoratet 30.10.2002)

Tiltakene omfatter både forebygging , helsefremming og rehabilitering både for barn, unge og voksne, noe som er i tråd med opptrappingsplanens intensjon. Ulike enheter samarbeider om dette arbeidet. I de konkrete tiltakene vil forebygging, helsefremming og rehabilitering henge sammen, og mye av den totale ressursinnsatsen går til finansiering av tjenester innenfor psykisk helsevern som koordineres av enhet Helse og Rehabilitering. Enheten ivaretar også koordinerende funksjoner i samarbeid med 2.linjetjenesten, inkl. DPS-ene, NAV, og andre.

Det er inngått avtale med Helseforetaket Sykehuset Levanger, som beskriver samarbeid og ansvar overfor spesialisthelsetjenesten(*Basisavtalen*).

3.4 Kultur og helse

Vi har høstet meget gode erfaringer gjennom samarbeidet innen kultur og helse, og det er en økende forskning som viser ulike sammenhenger mellom skapende arbeid, kultur deltakelse og bedre helse. Kultur og helse har som mål å bruke kulturelle virkemidler i det forebyggende, helsefremmende og rehabiliterende arbeidet samtidig som kulturens egenverdi

skal ivaretas. Kultur- og helsearbeidet har dokumentert klare sammenhenger mellom kultur og helse, og en positiv effekt på mestring, sosial deltakelse og livskvalitet. En viktig målgruppe for satsingen har vært personer knyttet til psykisk helsevern og innenfor forebyggende folkehelsearbeid og effekten av kulturdeltakelse i forhold til å styrke den psykiske helse, synes å være spesielt god (Baklien og Carlsson, NIBR; 2000:11).

Satsingen forutsetter faglig samarbeid i kommunene og Levanger er en av de ledende kommunene på feltet i Norge. Kommunen har ivaretatt en nasjonal knutepunktsfunksjon for sentrale myndigheter i perioden 2000-2003 (*Det nasjonale knutepunktet for kultur og helse*). Kommunen viderefører deler av knutepunktets opprinnelige oppgaver gjennom bevilgninger fra Sosial og helsedirektoratet. Kommunen arbeider med en videreutvikling av knutepunktetsarbeidet i samarbeid med regionale aktører for å etablere et nasjonalt kompetansesenter for kultur og helse på Levanger.

Levanger kommune har gjennomført mange tiltak knyttet til denne tenkningen og utviklet metoder og samarbeidsmåter gjennom internt samarbeid samt samarbeid på regionalt og nasjonalt plan.

Sentralt i bruken av midler fra opptrappingsplanen for psykisk helse er at midlene utløser positiv krefter hos den enkelte, gir fellesskap og utløser andre ressurser og positive krefter i nærmiljøet. Gjennom opptrappingen har vi søkt å styrke arbeidet med utvikling av *fellesarenaer*.

4. Økonomisk fordeling og rapport fra enhetene – pågående tiltak/evaluering/tilskudd 2008

Levanger kommune har gjennom opptrappingsperioden oppnådd et samlet tilskudd til psykisk helsearbeid på vel 13 millioner kroner (13 089 000 kr).

Det er gjennomført årlig evaluering av pågående tiltak for å vurdere effekt, evt opphør eller videreføring. Dette er gjennomført i regi av arbeidsgruppen for opptrappingsplanen, hvor aktuelle enheter ved enhetsleder avgir rapport til gruppa. Rapportene er forsøkt oppsummert i dette kapittelet.

4.1 Rapport vedr. tiltak for bruk av psykiatrimidler 2008 ved enhet Helse Rehabilitering

I enheten er tjenesten innenfor psykisk helsevern lagt til tiltaksavdelingen. Her samarbeider fagpersonell om å legge til rette tiltak innefor hele fagfeltet. Til sammen har vi ca 7 årsverk som spesielt arbeider innen fagfeltet psykisk helsevern.. Vi har et bredt samarbeid med de andre enhetene.

Spesielt vil vi nevne "KONTAKTEN" - et dagsenter som er et sosialt og kulturelt treffsted for personer med psykiske lidelser. Ca. 50 personer er registrert som brukere av sentret. Pr. i dag jobber det to personer direkte knyttet til sentret til sammen 1,75% st. Senteret flyttet i januar 2007 inn i nye lokaler i Kirkegata, som er bedre tilpasset tilbudets aktiviteter og rombehov. Et annet tiltak man har jobbet med er GRØNN OMSORG ("*Inn på tunet*"). Dette er tiltak som er etablert ved hjelp av midler knyttet til psykiatri satsingen.

- Bistand i bolig, boveiledning/psyk. **3 170 000**
Sykepleie/hjemmetjenester/miljøarbeid
og lignende

- Dagsenter ”[Kontakten](#)” 812 000
- ”[Grønn Omsorg](#)” 480 000
- Helsestasjon RUS/Lege tilgjengelig 1 dag/uke 94 000
- Tilskudd Mental Helse 50 000
- Tiltak RUS/miljøarbeid 338 000

Samlet tilskudd Helse/Rehab 2008: 4 944 000

Ingen av nevnte tiltak foreslått å opphøre i 2008.

4.2 Rapport vedr. tiltak for bruk av psykiatrimidler 2008 ved enhet Barn og Familie(BaFa).

A. Psykososial satsing barnevern: 265 000 (0,6 årsverk)

- Hjemmekonsulent for familier med sammensatte vansker. Forebyggende tiltak for å styrke arbeid i familier hvor barn har sammensatte vansker og/eller hvor foreldre har psykiske problemer.
- Koordinator familieråd/nettverksbaserte møter. Det jobbes systematisk i aktuelle familier med å styrke foreldrekompetanse og bedre situasjonen i hjemmet for barnet.
- Arbeid med opplæring og gjennomføring av familieråd/nettverksbaserte møter.

B. Helsestasjonsvirksomhet for barn, ungdom og familie: 570 000 (1,4 årsv)

Helsestasjon for ungdom, Skolehelsetjeneste i VG skole, utvidede konsultasjoner for flyktninger i helsestasjon og gruppe for utsatte mødre.

C. Støttekontakter for barn og unge: 64 000 (Kostraført i Pleie- og Omsorg/Avlastningsenheten)

D. ”BAPP”Barn av psykisk syke foreldre (Samarbeid BaFa og spesialisthelsetjenesten) 160 000(0,4 årsverk) Barnevern og helsestasjon
Samtale- og veiledningsgrupper for barn hvor det er psykisk sykdom og/eller rusproblematikk i heimen. Grupper for barn/ unge i alderen 10-14 og 14-16.

E. Ressursteam- BV/Helse/PPT i samarbeid med skolene: 416 000 (1 årsverk)
Etablering av faste tverrfaglige ressursteam i skolene. Teamene inngår en fast samarbeidsavtale med skolene mht. tidsbruk, rolle og innhold. Styrket samarbeid innad i teamene. Styrking av PPT vs innføringsklassen på Frol oppvekstsenter, samt opplæring i Tomatis –metode en spesiell lytte/oppmerksomhetstrening for barn med spesielle kommunikasjonsvansker.

F. Hjemmekonsulent i flyktning- og innvandrerfamilier: 200 000(0,5 årsverk)
Hjemmekonsulent til Råd og veiledning og modell-læring i flyktningefamilier vedr. grensesetting og oppfølging av barn med særskilte behov.

G. ”Barn i Krise”/tverrfaglig ressursgruppe : 52 000 (0, 15 årsverk)
Ressursgruppe for Barn i krise (BiK) Del av kommunens kriseberedskap. Deltar i krisehåndtering, forebyggende kurs, veiledning for ansatte og ledere i skoler og barnehager.

H. Webster-Stratton –”De utrolige årene”/ Tverrfaglig: 245 000 (0,5 årsverk)
Hjelp til familier med utfordrende barn i førskolealder. Foreldreveiledning ved hjelp av film, samtaler og direkte veiledning. Foreldrekurs. WS er et nasjonalt satsingsområde innenfor Opptappingsplanen for psykisk helse

I. Psykologspesialist barn og familie/ Kommunepsykolog: 550 000

Psykolog i 100% stilling som samarbeider med alle avdelingene om enkeltsaker, samt familieveiledning, rådgivning til skoler/barnehager og intern gruppeveiledning.

Spesiell satsing på 0-6 år

Samlet tilskudd BAFA 2008: kr 2 525 000

Ingen av nevnte tiltak foreslått å opphøre i 2008.

**4.3 Rapport vedr tiltak for bruk av psykiatrimidler 2008 innen
Pleie- og Omsorg Distrikt Sør**

Miljøarbeidere knyttet til boliger/bofellesskap for mennesker med psykiske lidelser ved Skogn Helsetun.

Samlet tilskudd Distrikt Sør 2008: 1 970 000

Ingen av nevnte tiltak foreslått å opphøre i 2008.

**4.4 Rapport vedr tiltak for bruk av psykiatrimidler 2008 innen
Pleie- og Omsorg Distrikt Nesset - Frol**

- 1. Etablering av bofellesskap for personer med psykiske lidelser i Verdandes vei.**
Tiltaket innebærer botilbud i nær tilknytning til miljøbase samt personalbase for tjenesteytere som yter tjenester til personer med psykiske lidelser.
- 2. Veiledning til tjenesteytere overfor tjenestemottaker med omfattende bistandsbehov og utfordrende atferd.**

Veiledning i forhold til tjenester overfor person(er) med omfattende bistandsbehov og utfordrende atferd. Det var tidligere etablert en gruppe som mottok veiledning fra 2.linjetjenesten.. Tjenestemottaker(es) sin utvikling samt omstendigheter i det miljø tjenestemottaker(e) lever i gjør at tett veiledning av tjenesteytere vil være nødvendig for å kunne gi de ytelse lovverket gir føringer for.

3. ”Smørblomstveien”/forsterket botilbud for rusmisbrukere.

Medio 2002 kom man i gang med etablering av et forsterket botilbud for ”lettere rusmisbrukere(hovedsakelig alkohol), som et integrert tilbud innen hjemmebasert omsorg Distrikt Nord. Dette er et botilbud hvor man har en mer tilstedeværende tjenesteyting, samt aktiviteter tilpasset målgruppen. Tilbudet er åpent for at brukere fra Distrikt Sør og Distrikt Sentrum Ytterøy også kan delta, men at man i hvert enkelt tilfelle da må avklare mengde ”annen hjemmetjeneste” som må suppleres. Det betyr at man både har ansatte som spesifikt knyttes til aktiviteten fast gjennom stedlig tilstedeværelse samt suppleringskompetanse etter behov fra hjemmetjenesten for øvrig.

Samlet tilskudd Distrikt Nesset Frol 2008: 1 340 000 kr

Ingen av nevnte tiltak foreslått å opphøre i 2008.

4.5 Rapport vedr tiltak for bruk av psykiatrimidler 2008 innen Pleie- og Omsorg Distrikt Sentrum –Ytterøy

- **Støttekontaktordning** for barn/unge og voksne.

Samlet tilskudd Distrikt Sentrum/Ytterøy 2008: 240 000 kr

Ingen av nevnte tiltak foreslått å opphøre i 2008.

4.6 Rapport vedr. tiltak for bruk av psykiatrimidler 2008 ved enhet Kultur

A. Kultur og Fritidsassistenter

Til drift av Tjuddurn, som er ukentlige turer med instruktører både fra kultenheten (friluftsinstruktør) og fra helse og rehabilitering (psykiatriske sykepleiere). Tiltaket ivaretar tverrfaglig samarbeid. Gjennomført 48 dagsturer med til sammen 35 registrerte deltakere fra psykisk helsevern. Både tung og lettere psykiatri. Formålet er å øke egenkompetansen og mestringsevnen for hver enkelt knyttet til sosial trening og gjennom friluftsliv. Varierte turmål Planlegging og gjennomføring av tiltakene i Tjuddurn skjer i nært samarbeid med deltakerne på turene og det legges stor vekt på å synliggjøre, aktivisere og videreutvikle den kompetansen hver enkelt innehar.

Meget positiv tilbakemelding fra deltakerne, pårørende og hjelpeapparatet.

Nært samarbeid med Kontakten, dagsenter for psykisk helsevern i Levanger sentrum.

Ivaretar samarbeid med Distrikt Nord, som det er behov for å videreføre og styrke – ikke minst i forhold til nye Breidablikktunet for eldre og syke

Tilskudd: 370.000

B. Mestringsprosjektet

Kulturarbeid for og med barn på Hegle og Halsan skole samt Dagali og Momarka barnehage. Skapende aktivitet, kunst og kultur som virkemiddel for å øke mestringsevnen for barn i forebyggingssammenheng med psykiske lidelser, samtidig som kulturens opplevelsesverdi blir ivaretatt. Samarbeid med HiNT, Røstad om ekstern evaluering. Arbeid i en hel 1. klasse på Hegle som planlegges fulgt i 7 år. Fagsamling og undervisning hver torsdag. Stor etterspørsel etter tjenester. Behov for skolering innenfor helsefeltet og styrket samarbeid mellom kultur-, skole- og helsetjenesten

Tilskudd: 510 000

C. Tilskudd lag og foreninger

Tilskudd til lag og organisasjoner som tar på seg et spesielt arbeid knyttet til enkeltpersoner innen overbygningen psykisk helse. Avtale med ca 20 lag og foreninger fra barneteaterlag til trekk- og brukshundklubben på Levanger. Hovedvekt på helsefremming og rehabilitering knyttet til personer som allerede har vært i kontakt med psykisk helsevern, men også som forebygging i forhold til barn og ungdom med behov for spesiell oppfølging. Arbeidet er knyttet til kultur- og fritidsassistenter på kulturenheten. Noe av ressursene går til arenabygging for lag og foreninger som åpnes for personer med behov

for spesiell tilrettelegging, og noe går til støttetiltak opp mot virksomheten for friluftsgruppen Tjuddurn, eks bidrag fra Levanger Trekk- og brukshundsklubb. Det åpne ungdomstiltaket "Hallo i Levangerhallen" startet oktober 2003 i samarbeid med Judoklubben. Positiv evaluering av tiltaket som gir stor effekt i forhold til ressursbruk.

Tilskudd: 160 000

D. Senter for Frivillighet

Etablering og drift med mål om å ivareta gruppen psykisk syke med aktivitet og tiltak, hvor en kan ta oppgaver i forhold til den ressurs man kan bidra med.

Tilskudd: 240 000

E. Kunstfaglig kompetanse til styrking av etablerte tiltak

Tiltak innen musikk, drama og billedkunst, for å styrke selvfølelse og mestring og derigjennom den mentale helse. Utgjør i hovedsak lønn til kunstfaglig utøver innen skole. Barna velges ut av lærer i skolen, og det bygges aktivitet rundt barna på en måte som gjør at de ikke stigmatiseres.

Tilskudd: 140 000

F. Utviklingsarbeid "musikk, helse og aldring"

Oppfølging av prosjekt i samarbeid med HiNT, Levanger VGS og musikkterapeut Audun Myskja, med mål om å implementere kunnskap hos tjenesteytere og pårørende som bidrar til å håndtere avvikende atferd med nye virkemiddel(her:musikk/sang) – se egen [prosjektplan](#).

Tilskudd: 200 000

G. Ungdomshus i Levanger

Forebyggende arbeid gjennom etablert møteplass i Levanger by.

Tilskudd: 450 000

Samlet tilskudd Kultur 2008: kr 2 070 000

Ingen av nevnte tiltak foreslått å opphøre i 2008.

5. Strategier og oppfølging ut over opptrappingsperioden 2009 - 2012

Opptrappingsperioden er ved utgangen av 2008 over. Det betyr at midlene er blitt overført kommunene gjennom de ordinære rammeoverføringene fom 2009. Tilskuddet og de tidligere fordelte midlene innenfor enhetene, utgjør i stor grad en andel av en samlet aktivitet. Dette vil igjen bety at de ulike enheter i vår kommune må forholde seg til sine tildelte/fordelte rammer og tilpasse seg disse med en samlet vurdering av ALLE tiltak og aktiviteter som enheten

bedriver. Midler tilført gjennom Opptrappingsplanperioden Psykisk Helse, vil derfor heller ikke unntas slik vurdering sett i et økonomisk perspektiv.

Det vil være et overordnet fokus på kommunene i denne overgangsfasen. For å kunne synliggjøre evt. konsekvenser av Levanger kommunes videre satsning, har kommunestyret bedt om en tilbakemelding på hva enhetene har planlagt i et 4-årsperspektiv.

Konsekvenser/endringer for tiltak innen psykisk helse knyttes til kommunens økonomiplan, og synliggjøres fra den enkelte enhet i det videre løp, samt i den årlige budsjettprosess og evt. i enhetenes rapportering forøvrig. Dette vanskeliggjør videre særskilt og detaljert rapportering på detaljnivå "kroner/øre" i 4-årsperspektiv, kun relatert til tiltak fra Opptrappingsplanen og plan for Psykisk Helse.

Rådmannen har valgt å videreføre arbeidsgruppen som har fulgt denne planen i opptrappingsperioden inkl. representanter fra Mental Helse, slik at en kan løpende følge denne utviklingen. Denne vil også evaluere/rapportere og følge opp arbeidet innen psykisk helse(jfr tabell s.16-19), inntil annet blir bestemt.

Sentralt i arbeidet står følgende strategier gjengitt i kommunens overordnede kommuneplan:

- *Kommunens tjenester skal bistå innbyggerne slik at de får et liv med aktiv deltakelse, medbestemmelse og trygghet*
- *Barn og unge skal i heim, skole og fritid sikres trygghet, tillit og omsorg slik at de utvikler evne til samspill, samhandling og personlig vekst.*
- *Utbygging innenfor eldreomsorgen, slik at mennesker som ikke lenger kan ta ansvar for eget liv og helse får reelle valgmuligheter i forhold til ønske om tjenester i egen bolig eller institusjon.*
- *Alle skal kunne leve under trygge forhold og ha mulighet til et aktivt liv i egen bolig.*
- *Arbeidet med Levanger som antirasistisk kommune skal pågå kontinuerlig*
- *Den enkelte skal leve i et trygt nærmiljø med mulighet til å utvikle og utnytte egne evner både på det sosiale og yrkesmessige plan.*
- *Levanger kommune satser på å oppnå status som "trygt lokalsamfunn" etter de standardkrav som er gitt av Verdens helseorganisasjon (WHO)*
- *Bidra til utvikling av nettverk innenfor lokalsamfunnets rammer bl.a ved å bygge videre på "Kultur gir helse"-prosjektet i Levanger (HELKUL).*

De videre enhetlige strategiske beskrivelsene har tatt utgangspunkt i en struktur fra SHDir's veiledere for psykisk helsearbeid i kommunen, - for barn: IS-1405/2007 og for voksne IS-1332/2005. Følgende perspektiv er vektlagt:

- Mestringsperspektivet
- Brukerperspektivet
- Helhetsperspektivet
- Helsefremmende og forebyggende perspektiv
- Kunnskaps- og kompetanseperspektivet

5.1 Enhet for Helse Rehabilitering

Viser til veileder IS-1332/2005.

Pkt. 2 Tilgjengelighet til egen bolig. Bistand og oppfølging i egen bolig.

Tiltak tilsvarende kr. 3.170.000,- gjennom psykiatrimidlene i 2008.

Enhetens kompetanse og bemanning er nettopp rettet mot å kunne bistå våre innbyggere med personlig og individuell bistand i egen bolig, i samarbeid med andre enheter, NAV, spesialisthelsetjeneste mfl. Psykiske helsearbeidere og miljøarbeidere er rekruttert og ansatt med dette formål gjennom midler fra opptrappingsplanen.

4-års perspektiv: Det vil være en forutsetning for fremtidig tjenesteyting at den kompetansen og bemanningen man har etablert, blir videreført for å ivareta tjenestene med minst samme kvalitet som kommunen har bidratt med på dette området.

Pkt. 3 Mestring – Arbeid og utdanning.

Tiltak tilsvarende kr. 480 000,- gjennom psykiatrimidlene i 2008.

”Grønn Omsorg”: Gjennom landbrukets ressurser, bondens kompetanse og det miljømessige mangfold utvikle et variert og godt tilbud til helse- sosial- oppvekst- og undervisningssektoren, som bidrar til å gi økt livskvalitet for brukerne og som gir økt sysselsetting/verdiskaping i landbruket.

4-års perspektiv: Tiltaket vil bli utlyst med nye 2 års perspektiv på samme nivå, med mulighet for forlengelse i ett år av gangen.

Pkt. 4 Mestring – Sosialt fellesskap og meningsfylte aktiviteter.

Tiltak tilsvarende kr. 812 000,- gjennom psykiatrimidlene i 2008.

”Kontakten” er et veletablert dag- og aktivitetstilbud for voksne, som er godt evaluert, men som også har potensiale for videreutvikling jfr tilbakemeldinger fra brukerne gjennom ”Bruker-Spør-Bruker” - konferansen høst 2008. Innspillene vil bli benyttet til videreutvikling av tilbudet i tråd med brukernes behov og ønsker.

4-års perspektiv: Dette er et tiltak som er kommet for å bli på minst samme nivå, men som nevnt også vil videreutvikles i tråd med brukernes behov og tilbakemeldinger.

Pkt. 7 Brukerperspektivet. brukermedvirkning. Selvhjelp.

Tiltak finansiert innen øvrige rammer. ”Gjennomført ”Bruker-Spør-Bruker” undersøkelse, som vil bli evaluert og vurdert videreført som et ledd i kommunens brukermedvirkning på tjenestnivå.

5.2 Enhet Barn- og Familie

Det vises til veileder IS 1405/2007. I perioden 2008-2012 vil enheten legge vekt på å arbeide målrettet innefor de fire områdene **Henvendelse ved bekymring (Tilgjengelighet), Barn og unge i risiko, Barn og unge som viser symptomer eller har psykiske vansker, Barn og unge som har utviklet en psykisk lidelse.**

Nøkkelbegreper i arbeidet med psykisk helse for barn og unge er samarbeid og koordinering. Alle tiltak i 2008 fortsetter videre og er her satt inn sammenheng med de fire hovedområdene.

Dette viser enhetens arbeid med barns- og unges psykiske helse. Samlet kostnad på **2 525 000**

Henvendelse ved bekymring: Tilbud/tiltak og satsingsområder

- [Lavterskel familiesenter med utvidet åpningstid\(etableres i 2009\)](#)
- Helsestasjon, skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom
- [Bekymringstelefon/ netthenvendelse og skriftlige meldinger til barne- og familietjenesten](#)
- Ressursteam i skole og tverrfaglig barnehageteam (samarbeidsteam)
- Samarbeidsteam med Innvandretjenesten.
- Anonym drøfting av saker med ressursgruppa for barn i krise
- Helsestasjon for ungdom
- Info om psykisk helse i u-skoler og VG-skole. Orientering om tilbud.
- [Utarbeide ny brosjyre for hvordan en skal gå fram ved bekymring.](#)

Barn og unge i risiko: (Primær- og sekundærforebyggende tiltak)

- ”Godt samliv”-samlivskurs for unge foreldre
- Jordmor -kartlegging av risikosvangerskap.
- TIGRIS (tverrfagliggruppe for tidlig intervensjon for gravide og småbarnsforeldre med rus og/eller problemer med psykisk helse)
- Helsestasjon – ekstra oppfølgingstilbud for barn i risiko.
- Gruppe for utsatte mødre og hjelpetiltak for mødre med (fødsels)depresjon
- Barnehageplass (fortrinnsrett) for barn fra familier i risiko.
- Foreldreprogrammene TFF, Webster-Stratton –programmet 0-6 år
- Støtteberedskap for barn i innføringsklassen.
- Ressursteam skole/barnehage vurderer barn/unge i risiko
- [Veiledning av skole/barnehage for oppfølging etter krisehendelser](#)
- BAPP- barn av psykisk syke foreldre- 2 grupper per år 10-14 og 14-16.
- [Gruppeveiledning til barnehager om barn i risiko.](#)

Barn og unge som viser symptomer eller har vansker: Tilbud/tiltak

- Tidlig intervensjon og diagnostikk. Tverrfaglig vurdering (psykolog, helsesøster, pedagog)
- Direkte hjelp til skole, barnehage, familie, barn/unge ved skolevegring, spiseforstyrrelser, selvskading, vold, rus, kriminalitet og andre atferdsvansker, depresjoner, konflikter med hjem eller venner, sorg og andre vanskelige livshendelser.
- [Ungdomsteam. \(ønskes opprettet som en videreføring av Helsestasjon for ungdom\)](#)
- Utredninger etter henvisning fra skole/barnehage/foreldre eller andre.

- Samtaler og direkte oppfølging (utprøving av tiltak etter LEON-prinsippet) mv av relevante fagpersoner (helsesøster, pedagog, psykolog, lege i BaFa)
- [Familieveiledning/enkeltsaker](#)
- Evt samarbeid med spesialisthelsetjenesten mv
- Evt viderehenvisning
- Deler flere av tiltakene med b/u i risiko.

Barn som har utviklet en psykisk lidelse

- Oppfølging etter samarbeidsplaner mellom heim, kommune og spesialisthelsetjeneste.
- Ansvarsgruppe og Individuell plan (samarbeidsplaner og tiltak)
- Familieterapi/ PMTO/Familieråd
- Støttekontakt
- Individuell plan

5.3 Felles Pleie- og Omsorg; Enhet Distrikt Sør, Enhet Distrikt Nesset – Frol, Enhet Distrikt Sentrum – Ytterøy

Viser til veileder IS-1332/2005.

Pkt. 2 Tilgjengelighet til egen bolig. Bistand og oppfølging i egen bolig.

Tiltak tilsvarende kr. 3.210.000,- gjennom psykiatrimidlene i 2008.

Til drifting av fellesskapsløsninger i omsorgsboliger tilpasset brukere med psykiske lidelser.

Distrikt Nesset-Frol : Verdandes vei og Eplehagen (10 boenheter)

Distrikt Sør : Åsveien 7 (6 boenheter)

Tilpasset brukergruppen som ikke kan bo utenfor fellesskapsløsninger med døgnkontinuerlig oppfølging som f.eks enkeltstående omsorgsboliger eller private boliger.

4-års perspektiv: Starter rullering av Boligsosial handlingsplan som vil tydeliggjøre behovet for boliger i årene som kommer.

Pkt. 4 Mestring – Sosialt fellesskap og meningsfylte aktiviteter

Tiltak tilsvarende kr. 240.000,- gjennom psykiatrimidlene i 2008.

Går til støttekontaktjeneste og avlastningstilbud til gruppen brukere med psykiske lidelser.

4-års perspektiv: Opptrapping av midler til denne typen tiltak, samt fortsatt jobbe med å rekruttere støttekontakter for å kunne opprettholde denne type tilbud.

Pkt. 7 Faglig innhold – kompetanse i psykisk helsearbeid

Ingen øremerkede ressurser gjennom psykiatriplanen i 2008

Pleie- og omsorg/Staupshaugen utdanner i 2008 2 fagarbeidere med spesialkompetanse på psykisk helsearbeid.

4-års perspektiv: Videre opptrapping innenfor psykisk helsearbeid gjennom [kompetanseplanen for Levanger kommune 2008-2011](#). Viktig satsing i forhold

til å ha tilstrekkelig kompetanse innenfor bofellesskapene samt for oppfølging av hjemmeboende brukere.

Pkt. 10 Lovgrunnlaget. Saksbehandling

Ingen øremerkede ressurser gjennom psykiatriplanen i 2008.

Pleie- og omsorg har i 2008 fokus på samlevedtak som innebærer at brukerne med flere deltjenester får et felles vedtak som beskriver det totale omfang av tjenester. Dette området må videreutvikles til også å omfatte tjenester som ytes av andre i kommunen innenfor samme lovverket, eks. med psykisk helsearbeid som ytes fra Helse- rehab.enheten.

Pkt. 13 Samhandling

Tiltak tilsvarende kr. 100.000,- gjennom psykiatrimidlene i 2008.

Prosjekt samhandling mellom ansatte i Distrikt Nettet-Frol og spesialisthelse-tjenesten for bedre oppfølging av enkeltbrukere. En brukergruppe som ofte går mellom tjenestenivåene hvor samhandling er ekstra viktig. Erfaringene fra enhetens måte å samhandle på skal spres i andre enheter.

5.4 Enhet Kultur

A. Mestringsprogrammet, kunstfaglærere i grunnskolen.

Kulturarbeid for og med barn på 2 skoler og 2 barnehager Skapende aktivitet, kunst og kultur som virkemiddel for å øke mestringssevnen for barn i forebyggingsammenheng med psykiske lidelser, samtidig som kulturens opplevelsesverdi blir ivaretatt. Vektlegging av å utvikle mestringsstrategier via skapende arbeid ledet av kunstfagpedagog/kunstner, dramapedagog, musikk lærer og dansepedagog i samarbeid med lærere. Stor etterspørsel etter tjenester. Behov for skoling innenfor helsefeltet og styrket samarbeid mellom kultur- skole- og helsetjenesten.

Tilskudd: 450.000.-

B. Tjuddurn, friluftsgruppe

Til drift av Tjuddurn, som er ukentlige turer med instruktører både fra kulturenheten (friluftsinstruktør) og fra helse og rehabilitering (psykiatriske sykepleiere). Tiltaket ivaretar tverrfaglig samarbeid. Formålet er å øke egenkompetansen og mestringssevnen for hver enkelt knyttet til sosial trening og gjennom kontakt med naturen via friluftsliv. Både tung og lettere psykiatri og arena for sykemeldte i organisasjonen samt praksisplass for studenter på HiNT. Varierte turmål. Planlegging og gjennomføring av tiltakene i Tjuddurn skjer i nært samarbeid med deltakerne på turene og det legges stor vekt på å synliggjøre, aktivisere og videreutvikle den kompetansen hver enkelt innehar. Nært samarbeid med kultur- og aktivitetssenteret Kontakten. Nødvendig styrking på driftssiden for 2009 og diverse tiltak.

Tilskudd: 530.000

C: Tilskudd lag og foreninger samt driftsmidler

Tilskudd til lag og organisasjoner som tar på seg et spesielt arbeid knyttet til enkeltpersoner innen overbygningen psykisk helse. Hovedvekt på helsefremming og. Noe av ressursene går til arenabygging for lag og foreninger som åpnes for personer

med behov for spesiell tilrettelegging, og noe går til støttetiltak opp mot virksomheten for friluftsgruppen Tjuddurn, eks bidrag fra Levanger Trekk- og brukshundsklubb. Det åpne ungdomstiltaket ”Hallo i Levangerhallen” startet oktober 2003 i samarbeid med Judoklubben. Positiv evaluering av tiltaket som gir stor effekt i forhold til ressursbruk. Drift av Allsangkafeen i Rådhuset.

Tilskudd: 100.000.-

D: Kunstfaglig kompetanse til styrking av etablerte tiltak

Tiltak innen billedkunst, for å styrke selvfølelse og mestring og derigjennom den mentale helse. Knyttet til samarbeid med flykninger og innvandrere bla i viderføring av arbeid knyttet til LevArt. Dialog med Kontakten og Tjuddurn. Utgjør i hovedsak lønn til kunstfaglig ansatt..

Tilskudd: Kr 140.000.-

F: Senter for Frivillighet

Tilskudd til drift av Senter for Frivillighet som er etablert i Kirkegt 11 (tidligere Levanger skole) med mål om å ivareta gruppen psykisk syke med aktivitet og tiltak, hvor en kan ta oppgaver i forhold til den ressurs man kan bidra med.

Tilskudd: Kr 200 000

G: Musikk og eldre på institusjon

Videre arbeid i forlengelsen av prosjektet ”Musikk og helse i et lokalsamfunn” i samarbeid med HiNT (helsefag), Levanger vgs(helsefag) i nært samarbeid med lege og musikkterapeut Audun Myskja. Knyttet til problematikken demens og psykisk helse. Mål å implementere kunnskap hos tjenesteytere og pårørende som bidrar til å håndtere avvikende atferd med nye virkemidler(her:musikk/sang) – se egen [prosjektplan](#).. Videre arbeid i 2009 skla gå til delfinansiering av musikkterapeut som kan betjene kommunens eldreinstitusjoner.

Tilskudd: 200 000

H. Levanger Ungdomshus

Forebyggende arbeid gjennom etablert møteplass i Levanger by. Betydelig forebyggingspotensiale i ungdomsarbeid der det sosiale og kulturelle og kvalitet på tiltakene er bærende elementer. Knyttet opp mot SLT-koordinator fra 1.1.2009

Tilskudd: 450 000

Samlet tilskudd Kultur 2009: kr 2 070 000

<u>Aktivitet:</u>	<u>Ansvar</u>	<u>Budsjett</u> <u>2008</u>	<u>Økonomiplan</u> <u>2009</u>	<u>Merknader:</u> <u>2010</u>	<u>2011</u>	<u>2012</u>	<u>Merknader:</u>
			*i 2008 kroner	*i 2008 kroner	*i 2008 kroner	*i 2008 kroner	
Webster Stratton	3108	230 000	230 000	230 000	230 000	230 000	
Webster Stratton kompetanse	3108						
Delsum BAFA - adm (3108)		787 000	787 000	787 000	787 000	730 000	
Psykososial satsing	3114	265 000	265 000	265 000	265 000	265 000	
Ressurs-team skole/ BAPP:	3114	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000	
Hjemmekonsulent:	3114	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000	
Støttekontakter barn og unge:	3114	64 000	64 000	-	-	-	
Delsum barnevern (3114)		729 000	729 000	665 000	665 000	665 000	
Helsest./skolehelse flyktninger	3116	448 000	448 000	448 000	448 000	448 000	
Ressurs-team skole BAPP:	3116	270 000	270 000	270 000	270 000	270 000	
Gruppe for utsatte mødre:	3116	85 000	85 000	85 000	85 000	85 000	
Kommunepsykolog	3116	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	
Helsesøster - psykisk helsevern	3116	50 000	50 000	50 000	-	-	
Delsum helsestasjon (3116)		903 000	903 000	903 000	853 000	853 000	
Ressurs-team skole BAPP	3117	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000	
Tomatis-metode:	3117	16 000	16 000	16 000	16 000	16 000	
Innføringsklasse Frol oppvekst:	3117	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	
Delsum PP-tjenesten (3117)		106 000	106 000	106 000	106 000	106 000	
SUM(kontroll)				2 461 000	2 411 000	2 354 000	
SUM BARN- OG FAMILIE:		2 525 000	2 525 000	2 467 127	2 410 580	2 355 330	2,29 % reduksjon/år
Reduksjon jfr 2008/2009(avrundet)				58 000	114 000	170 000	

Aktivitet:	Ansvar	Budsjett 2008	Økonomiplan 2009	Merknader: 2010	2011	2012	Merknader:
			*i 2008 kroner	*i 2008 kroner	*i 2008 kroner	*i 2008 kroner	
SUM(kontroll)				1 925 000	1 880 000	1 838 000	
SUM DISTRIKT SØR:		1 970 000	1 970 000	1 924 848	1 880 730	1 837 624	2,29 % reduksjon/år
Reduksjon jfr 2008/2009(avrundet)				45 000	90 000	132 000	
Boligtiltak Verd./ Eplehagen	3812	1 240 000	1 240 000	1 240 000	1 240 000	1 240 000	
Samhandling mellom ansatte og andre samarbeidsinstanser		100 000	100 000	69 000	39 000	10 000	
SUM(kontroll)				1 309 000	1 279 000	1 250 000	
SUM DISTRIKT NESSET - FROL:		1 340 000	1 340 000	1 309 287	1 279 278	1 249 957	2,29 % reduksjon/år
Reduksjon jfr 2008/2009(avr.)				31 000	61 000	90 000	
Støttekontakter	3815	240 000	240 000	234 000	229 000	240 000	
SUM(kontroll)				234 000	229 000	224 000	
SUM DISTRIKT SENTR - YTTERØY:		240 000	240 000	234 499	229 124	223 873	2,29 % reduksjon/år
Reduksjon jfr 2008/2009(avr.)				6 000	11 000	16 000	

Kompetanse kulturetaten	5000	-	-	-	-	-	
Delsum kulturadministrasjon:							
Mestringsprosjektet	5030	510 000	510 000	463 000	416 000	371 000	
Delsum mestringsprosjektet:		510 000	510 000	463 000	416 000	371 000	
Drift av Tjuddurn	5480	370 000	370 000	370 000	370 000	370 000	
Tilskudd lag og foreninger	5480	160 000	160 000	160 000	160 000	160 000	
Senter for frivillighet	5480	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	
Kunstfag. Kompetanse	5480	140 000	140 000	140 000	140 000	140 000	
Delsum helse- og kultur:		910 000	910 000	910 000	910 000	910 000	
Musikk, helse og aldring (Myskja-prosjektet)	5481	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000	
Ungdomshuset i Levanger	5493	450 000	450 000	450 000	450 000	450 000	
SUM(kontroll)				2 023 000	1 976 000	1 931 000	
SUM KULTURENHETEN:		2 070 000	2 070 000	2 022 556	1 976 199	1 930 904	2,29 % reduksjon/år
Reduksjon jfr 2008/2009(avr.)				47 000	94 000	139 000	
REDUSERTE RAMMER 2,29%				12 789 000	12 495 876	12 209 470	
RAMMER(jfr sak 03/08):		13 089 000	13 089 000	12 700 000	12 400 000	12 100 000	

7. Avslutning

Planen er et resultat av en prosess, hvor arbeidsgruppen har hatt 4 møter vår/sommer/høst 2008. Det har vært en god prosess, med viktig kommunikasjon og informasjonsutveksling mellom ulike fagfelt, og ikke minst overfor brukerrepresentasjonen i gruppa. Dette vil også bidra til økt forståelse og samarbeid på tvers mellom enheter, og bedre kvalitet på tjenester ut mot brukerne i det videre løp.